

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NIBIO RAPPORT | NIBIO REPORT

VOL.: 2, NR.: 97, 2016

Rekartlegging av beitekapasitet på rovdryrsikkert sauebeite i Lierne

THOMAS HOLM CARLSEN OG ANNETTE BÅR
NIBIO Tjøtta

TITTEL/TITLE

REKARTLEGGING AV BEITEKAPASITET I ROVDYRSIKKERT SAUEBEITE I LIERNE

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

THOMAS HOLM CARLSEN OG ANNETTE BÄR

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKT NR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
01.12.2016	02/97/2016	Åpen	10413	2016/1420
ISBN-NR./ISBN-NO:	ISBN DIGITAL VERSJON/ ISBN DIGITAL VERSION:	ISSN-NR./ISSN-NO:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:
978-82-17-01686-1		2464-1162	19	

OPPDRAGSGIVER/EMPLOYER:

Lierne kommune

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Jon Strand

STIKKORD/KEYWORDS:

Lierne, beite, sau, rovdysikkert

Lierne, grazing, sheep, anti-predator fence

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og biomangfold

Landscape and biodiversity

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) utførte sommeren 2016 en vegetasjonkartlegging basert på en enkel befaring i et beiteområde for sau i Lierne i Nord-Trøndelag. Området er inngjerdet med sekstråds strømgjerde for å tilfredstille krav om å være rovdysikkert. Målet med befaringa var å få oversikt over de ulike naturtypene og å estimere beitekapasiet i det avgrensede beiteområde. Det inngjerdete beiteområdet ved Nettet er på 3 205 dekar og består av ulike vegetasjonstyper og ulike hogstklasser av granskog med dertil ulik beitekvalitet for sau. Ut fra øvre tilrådelige antall sau per arealenhet på de forskjellige beitekvalitetene (tabell 1) og arealfordelingen av beitekvalitetskategorier i området (tabell 2) er øvre tilrådelige dyretall beregnet til å være 196 sau (søyer og lam).

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Nord-Trøndelag

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Lierne

GODKJENT /APPROVED

Knut Anders Hovstad

AVD. LEDER

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Thomas Holm Carlsen

FORSKER

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

FORORD

Beitekartlegging innenfor rovdysikkert gjerde på Nesset i Lierne kommune er utført på oppdrag fra Lierne kommune. Nesset ligger på sørsida av Laksjøen med Sandvika som nærmeste tettsted. Beiteområdet som ble kartlagt blir benyttet av to sauebesetninger eid av Jarle Ness og Ole Ivar Ness. Feltarbeidet foregikk den 8. og 9. august i 2016 der vi fokuserte på å få oversikt over de ulike naturtypene og å estimere beitekapasiet i det avgrensede beiteområde. NIBIO takker sauebøndene og rådgiver Jon Strand i Lierne kommune for godt samarbeid i dette prosjektet.

Alle bilder er tatt av Thomas Holm Carlsen og Annette Bär

Tjøtta, 01.12.16

Thomas Holm Carlsen

Prosjektleder

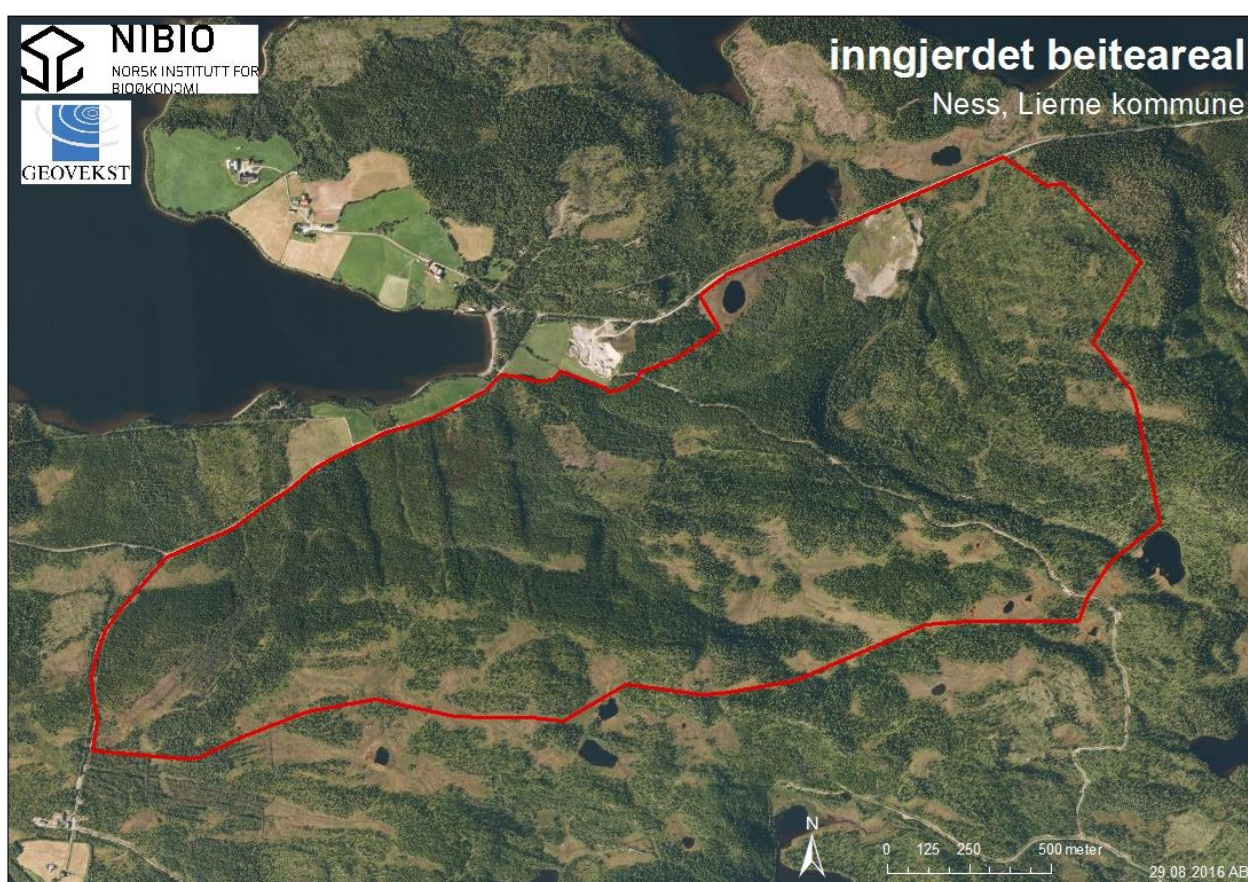
INNHold

1	INNLEDNING	5
2	METODER	6
2.1	Arealberegning	6
2.2	Vurdering av beiteverdi	6
2.3	Beregning av beitekapasitet	7
2.4	Usikkerhet ved tilråding av øvre dyretall	8
3	RESULTATER	9
3.1	Vegetasjonsutforminger og beitekvalitet	9
3.2	Beitekvalitet	15
3.3	Fordeling av sau og avbeitingsgrad	15
3.4	Beitekapasitet for sau	15
4	DISKUSJON	17
4.1	Generelle anbefalinger for å øke beitekapasiteten	17
	LITTERATURREFERANSE	19

1 INNLEDNING

Etter henvendelse fra Lierne kommune i Nord-Trøndelag ble det gjennomført befarings av beitearealet i et rovdysikkert område på Nesset hos to gårdbrukere i Lierne den 8. og 9. august 2016. Store deler av området er inngjerdet fra før, men det mangler gjerde mot veien på nordsiden av beiteområdet. Tidligere var dette området avgrenset mot Laksjøen i nord og var totalt sett større enn det området som vil bli det rovdysikre området f.o.m. 2017. Prosjektet er en oppfølging fra tilsvarende beitekartlegging i 2009 (Aune & Bär 2009). Hensikten med befaringsen var å kartlegge det nye beitearealet som vil bli gjerdet inn som tiltak mot høye tap av sau til rovdyr. Det ble foretatt en vurdering av beitekapasitet for sau for området (antall sau/dekar utmarksbeite).

Figur 1 viser den nye avgrensinga (rød linje) av beiteområdet ved Nesset, Lierne kommune.

Figur 1: Avgrensinga (rød linje) av beiteområdet ved Nesset, Lierne kommune. Totalt 3 205 dekar.

2 METODER

2.1 Arealberegning

Gjerdet er satt opp fra før men traséen mellom to ferister langs veien nord i beiteområdet området må erstattes med et seks-tråds gjerde. Det er foretatt arealberegninger av beiteområdet med utgangspunkt i flyfoto som viser gjerdetraséen. Arealberegningen er foretatt ved hjelp av ArcGIS med bakgrunnskart fra GEOVESKT sin database.

2.2 Vurdering av beiteverdi

Vegetasjonskartlegging er grunnlaget for vurderingen av arealets beiteverdi for sau og beregningen av beitekapasitet og antall dyr/arealenhet. Den er en kombinasjon av befaring i felt og tolking av flybilder.

Inndelingen av vegetasjonen etter beiteverdi er foretatt etter metode beskrevet av Larsson og Rekdal (1997, 2000) og Rekdal (1998, 2001). Utmarksarealene defineres i 45 vegetasjonstyper og 9 andre arealtyper (figur 2). I tillegg ble det skilt ut innmarksareal som enten er overflate eller fulldyrket. På bakgrunn av forekomst og fordeling av vegetasjonstyper er beiteverdien klassifisert etter fire verdiklasser: ***mindre godt beite (1), godt beite (2), meget godt beite (3) og svært godt beite (4)***.

<p>SNØLEIE</p> <ul style="list-style-type: none"> 1a Mosesnøleie 1b Grassnøleie 1c Frostmark, letype <p>HEISAMFUNN I FJELLET</p> <ul style="list-style-type: none"> 2a Frostmark, rabbetype 2b Tørrgrashei 2c Lavhei 2d Reinrosehei 2e Rischei 2f Alpin røsslynghei 2g Alpin fukthei <p>ENGSAMFUNN I FJELLET</p> <ul style="list-style-type: none"> 3a Lågurteng 3b Høgstaudeeng <p>LAUVSKOG</p> <ul style="list-style-type: none"> 4a Lav- og lyngrik bjørkeskog 4b Blåbærbjørkeskog 4c Engbjørkeskog 4d Kalkbjørkeskog 4e Oreskog 4f Flommarkkratt 4g Hagemarkskog <p>VARMEKJÆR LAUVSKOG</p> <ul style="list-style-type: none"> 5a Eikeskog 5b Bøkeskog 5c Edellauvskog <p>FURUSKOG</p> <ul style="list-style-type: none"> 6a Lav- og Lyngrik furuskog 6b Blåbærfuruskog 6c Engfuruskog 6d Kalkfuruskog 	<p>GRANSKOG</p> <ul style="list-style-type: none"> 7a Lav- og lyngrik granskog 7b Blåbærgranskog 7c Enggranskog <p>FUKT- OG SUMPSKOG</p> <ul style="list-style-type: none"> 8a Fuktskog 8b Myrskog 8c Fattig sumpskog 8d Rik sumpskog <p>MYR</p> <ul style="list-style-type: none"> 9a Rismyr 9b Bjønnskjeggmyr 9c Grasmyr 9d Blautmyr 9e Storr- og takrørsump <p>OPEN MARK I LÅGLANDET</p> <ul style="list-style-type: none"> 10a Kystlynghei 10b Røsslynghei 10c Fukthei 10d Knausar og kratt 10e Fukt- og strandenger 10f Sanddyner og grusstrender 10g Elveører og grusvifter <p>JORDBRUKSAREAL</p> <ul style="list-style-type: none"> 11a Dyrka mark <p>UPRODUKTIVE AREAL</p> <ul style="list-style-type: none"> 12a Jord og grus 12b Ur og blokkmark 12c Berrt fjell 12d Bebygd areal, tett 12e Bebygd areal, ope 12f Anna nytta impediment 12g Varig is og snø
---	--

Figur 2. Oversikt over vegetasjonstyper og andre arealtyper (fra Larson og Rekdal, 1997).

2.3 Beregning av beitekapasitet

Den eneste systematiske redskapen for å vurdere kvalitet av utmarksbeiter er en inndeling av vegetasjonsdekket i vegetasjonstyper. Utgangspunktet for dette er at artssammensetning, planteproduksjon og næringsinnhold i plantene innenfor hver vegetasjonstype varierer lite fra lokalitet til lokalitet og innenfor et avgrenset område. Beiteverdien for den enkelte vegetasjonstype vil i første rekke være avhengig av faktorene:

1. Produksjon av beiteplanter (kg tørrstoff per dekar)
2. Næringsverdi (fôrenheter per kg tørrstoff)
3. Utnyttingsgraden (hvor stor del av plantemassen som dyra tar opp).

Både produksjon og næringsverdi er i stor grad målbare faktorer. Utnyttingsgraden er mer usikker da denne henger sammen med beitevanene til den enkelte dyrearten og blir derfor ikke vurdert nærmere. Dyra sitt valg av beiteplanter og område vil også bli påvirket av faktorer som tilgjengelighet, mulighet for ly, fordeling av vegetasjon i høydesoner, variasjon i vegetasjon, beitetrykk, årstid, værforhold, plassering av saltsteiner m.m.

Det finnes lite forskning rundt beiteverdien til de enkelte vegetasjonstypene. Dette gjelder både produksjon og næringsverdi, men særlig dyras næringsopptak varierer mellom de ulike vegetasjonstypene. Høyest opptak får en på de beste vegetasjonstypene. Tabell 1 viser forslag til dyretall på utmarksbeite med ulik kvalitet. Tabellen er omarbeidet av Rekdal (2001) etter Tveitnes (1949). Ut fra tabellen ser en at det ikke er tilrådelig med et beitetrykk på høyere enn 76 sau/km² på godt beite. Tilsvarende bør ikke beitetrykket være over 54 sau/km² på mindre godt beite.

Under arbeidet med å inndele det kartlagte beitearealet etter beitekvalitet, har vi valgt å dele inn kategoriene mindre godt beite i to kategorier og godt beite i tre kategorier for å forsøke å få fram nyansene i de ulike delene av beiteområdet bedre fram: *mindre godt beite (1)*, *mindre godt beite+ (1+)*, *godt beite- (2-)*, *godt beite (2)* og *godt beite+ (2+)*.

Tabell 1. Forslag til dyretetthet, antall dekar/sau og fôropptak/dekar avhengig av lengde på beitesesong

Kvalitet	Sau/km ²	Dekar/sau	Fôropptak i f.e./dekar		
			80 dager	100 dager	120 dager
Mindre godt beite (1)	33-54	30-19	2,6-4,3	3,3-5,4	4,0-6,5
Godt beite (2)	55-76	18-13	4,4-6,1	5,5-7,6	6,6-9,1
Meget godt beite (3)	77-97	13-10	6,2-7,8	7,7-9,7	9,2-11,6
Svært godt beite (4)	98-108	10-9	7,9-8,6	9,8-10,8	11,7-13,0

(Kilde: Rekdal 2001).

Under beregningen av øvre anbefalte dyretall, er det valgt tetthet på 24 dekar/sau på *mindre godt beite (1)*, 20 dekar/sau på *mindre godt beite+ (1+)*, 17 dekar/sau på *godt beite- (2-)*, 15 dekar/sau på *godt beite (2)*, 13 dekar/sau på *godt beite+ (2+)* og 11 dekar/sau på *meget godt beite (3)*.

Beregning av beitekapasitet tar utgangspunkt antall sau (søyer pluss lam) per areal med et gjennomsnittlig lammetall på 1,7 per sau (organisert beitebruk,

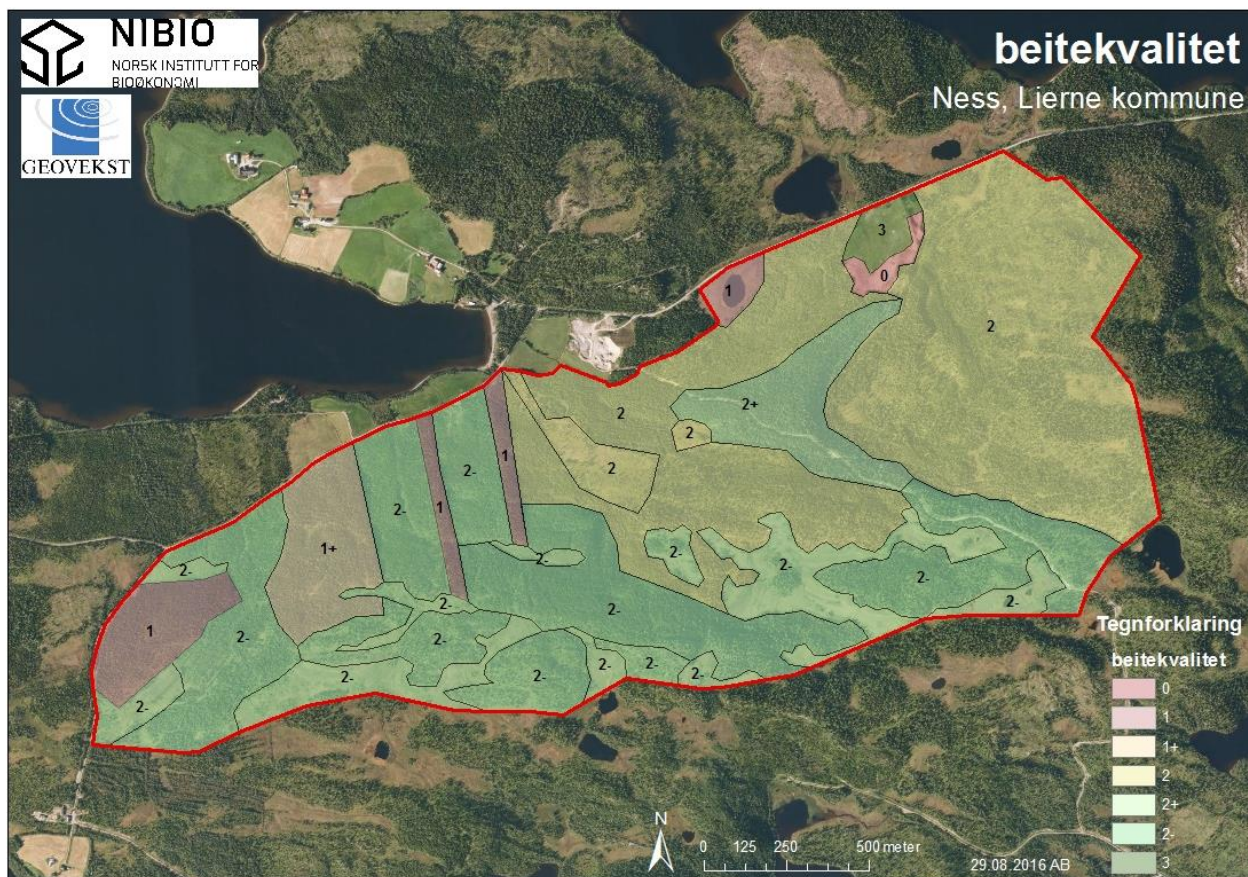
<http://www.skogoglandskap.no/kart/beitestatistikk>)

2.4 Usikkerhet ved tilråding av øvre dyretall

Det må bemerkes at det øvre anbefalte dyretallet forutsetter at sauene bruker hele arealet som beiteland gjennom hele beitesesongen. Dersom sauene ikke benytter hele området som beite, bør det øvre tallet reduseres noe. I somrer med dårligere vekstforhold (tørkeperioder, tidlig vekst avslutning om høsten) må det øvre anbefalte dyretall reduseres dersom en ønsker å sikre bedre tilvekst på lammene og ha sikkerhet for at dyra finner beiteplanter. I tillegg er det usikkerhet knyttet til sauenes arealbruk i områder der tette plantefelt av gran kan virke som barrierer mot mulige beiteområder. Tilsvarende kan sauene unngå enkelte hogstfelt der hogstavfall fører til vanskelig framkommelighet.

3 RESULTATER

Det inngjerdete beiteområdet ved Nesset er på 3 205 dekar og består av ulike vegetasjonstyper og ulike hogstklasser av granskog med dertil ulik beitekvalitet for sau. Det henvises til rapporten fra 2009 (Aune og Bär 2009) for detaljer og supplerende info med tanke på beskrivelse av beiteområdet (søndre del). Figur 3 viser en oversikt over beiteområdet med inndeling av delområder på bakgrunn av estimert beitekvalitet.

Figur 3: Oversikt over delområder med ulike beitekvalitet i det inngjerdete beiteområdet ved Nesset, Lierne kommune. Beitekvalitet er beskrevet i kap 2.3.

3.1 Vegetasjonsutforminger og beitekvalitet

Dominerende vegetasjonstyper innenfor beiteområdet er myr, myrkant, granskog, blåbærskog (gran og bjørk) og engskog med både gran og bjørk i tresjiktet. Myrarealene er stort sett grasmyrer som domineres av graminider (gras- og starrarter) som blåtopp, smyle, trådstarr, flaskestarr og med innslag av myrull, molte, sneller (sp), og vierkratt. På tørrere partier forekommer røsslyng, blokkebær, krekling og dvergbjørk. Den andre myrtypen som finnes er rismyrer, som er tørrere og mer artsfattige enn grasmyrene og domineres av lyngarter (krekling, røsslyng), dvergbjørk og lav. Dette karakteriserer også myrkantene men her dominerer vierarter krattsjiktet fremfor dvergbjørk. De to myrtypene opptrer enkelte steder i en mosaikk, med rismyrpreget på de tørrere partiene og

grasmyrpreget der det er våtere (bilde 1). Beiteverdien for myrområdene vurderes samlet sett til *godt beite- (2-)* som følge av forekomst av flere gode beiteplanter men begrenset tilgjengelighet fordi sau benytter i begrenset grad forsumpa mark og våtmark. Myrpartiene finnes hovedsakelig i den sørlige delen av beiteområdet markert med lysegrønn farge på figur 3.

Bilde 1: Mosaikk mellom grasmyr og rismyr.

I myrkantene og i overgangen til blåbærskog og tørrere vegetasjonstyper finnes det i tillegg til lyngarter, dvergbjørk og vier også større lauvtrær, hovedsakelig bjørk. I tillegg finnes innslag av mindre fuktighetskrevede arter i feltsjiktet. Beiteverdien er ganske lik som for grasmyra, og vurderes derfor som godt *beite- (2-)*.

Hovedandelen av beiteområdet består av gran- og bjørkeskog med varierende tetthet, alder og dominanseforhold mellom gran og bjørk. Den vanligste vegetasjonstypen i beiteområdet er blåbærskog. Blåbærskogen forekommer der det er middels fuktighet og næringsinnhold i jorda, og med gran som hovedtreslaget. Vegetasjonstypen forekommer flere steder, blant annet store sammenhengende områder på det nordlige beitearealet (bilde 2). Viktigst som beite er området i nordøst der dekning av viktige beiteplanter i feltsjiktet er god og tresjiktet ikke er for tett. I tillegg til blåbær består vegetasjonen av arter som skrubbær, smyle, engkvein, småbregner (bl.a. fugletelg), linnea, molte, tyttebær, og noe blokkebær. Beiteverdien i blåbærskogen er best der det er

stort innslag av smyle og forholdsvis lav tetthet av trær (best i nordøstlig del) og estimeres til å være god- (2-) til god (2).

Bilde 2: Høy dekningsgrad av blåbær men bra med smyle innimellom.

Engbjørkeskog/enggranskog forekommer også i beiteområdet. Høgstaudeskog, en type engbjørkeskog, er representert i beitearealet, men kun i mindre flekker. Generelt sett er engbjørkeskog en produktiv vegetasjonstype som finnes der det er relativt god næringstilgang. Feltsjiktet domineres av urter som tyrihjel, bringebær, skogstorkenebb, samt bregner og ulike grasarter (bilde 3) Det frodige feltsjiktet gjør at vegetasjonstypen vurderes som *meget godt beite* (3). Da høgstaudeskog utgjør en så liten andel av totalarealet inkluderes dette inn under blåbærskog og bidrar til å styrke beitegrunnet i enkelte delarealer (polygoner).

Bilde 3: Parti med hogstaudeskog dominert av tyrihjelme.

I den eldste granskogen er feltsjiktet relativt sparsomt, og består hovedsakelig av småbregner, gaukesyre og noe blåbær. I partier med slik tett skog, der lite lys når ned til bakken, er feltsjiktet sparsomt og beiteverdien er dermed dårligere (bilde 4). Generelt sett vurderes beiteverdien i tett skog til mindre god (1) til mindre god+ (1+). Slike områder finnes hovedsakelig i den nordvestre delen av beiteområdet (figur 3).

Bilde 4: Tett tresjikt av gammel gran gir glissent feltsjikt og dårlig beitegrunnlag.

Det finnes et større hogstfelt ved veien som går gjennom beiteområdet. Arealet har nylig blitt ryddet for granbar og det står kun noe bjørk igjen. Her ble det sett mye sau og beitetrykket her er godt. Området domineres hovedsakelig av blåbær, men med mye godt nedbeitet smyle her også (se bilde 5). I tillegg finnes engkvein, bregner, tyttebær, skogstjerne, linnea, noe storkenebb og ungbjørk. Det høye innholdet av smyle gjør at dette arealet vurderes som *godt+ (2+) beite* (se figur 3).

Bilde 5: Et parti med smyledominans i hogstflata. Beitetrykket her er høyt.

”Grustaket” (bilde 6 og 7) i den nordøstlige delen (figur 3) er grasrikt i den nederste delen mot veien og svært skrint lengre opp mot sør. Sauene benytter dette området mye på grunn av at det står en fôringsautomat ved porten som sauene blir tilleggsfôret med. Gjødslinga fra sauene samt noen kasserte grasballer har ført til frodig grasforekomst nede på flata, noe som gir området et *meget godt beite* (3). Resterende del av grustaket er uegnet som beite (0).

Bilde 6 og 7: «Grustaket» har enten *meget godt* (3) eller *uegna beite* (0).

3.2 Beitekvalitet

Tabell 2 oppsummerer arealet for de ulike delområdene med tilhørende beitekvalitet for beiteområdet på Nesset. Arealene av beitekvalitetskategoriene er uavhengige av vegetasjonstyper. Det vil si at alle delarealene med lik beitekvalitet, eks. 2+, er summert sammen.

Tabell 2: Inndeling av beitearealet på Nesset etter beitekvalitet

Fordeling på areal typer (beitekvalitet og tilgjengelighet)	Areal (dekar)
Mindre godt beite (1)	174
Mindre godt beite+ (1+)	141
Godt beite- (2-)	1 351
Godt beite (2)	1 331
Godt beite+ (2+)	155
Meget godt beite (3)	33
Uproduktivt areal (0)	20
Sum	3 205

3.3 Fordeling av sau og avbeittingsgrad

Bruken av det 3 205 daa store beiteområdet varierer mye fra høyt beitetrykk til ingen spor av beitedyr. De fleste sauene ble observert i ”grustaket” ved veien. Her er beitetrykket høyt og feltsjiktet var godt nedbeita (bilde 6). Det nylige avskogete området (hogstflata, bilde 5) er et populært område for sauene der den finner rikelig med mat i form av smyle og engkvein. Avbeittingsgraden er middels til stor her og området har på få år blitt et mye bedre beite enn det var før hogst. I resten av området ble søyer med lam stort sett observert enkeltvis, hovedsakelig i små åpninger i skogen med middels tetthet og relativt høyt innslag av gress og starr. Avbeittingsgraden var middels i gressrike skogspartier, mens få tydelige beitespor ble registrert i de andre områdene. Det ble ikke observert beitespor eller annen aktivitet fra sau i de tetteste granskogpartiene.

3.4 Beitekapasitet for sau

Ut fra øvre tilrådelige antall sau per arealenhet på de forskjellige beitekvalitetene (tabell 1) og arealfordelingen av beitekvalitetskategorier i området (tabell 2) er øvre tilrådelige dyretall beregnet til å være 196 sau (søyer pluss lam med gjennomsnittlig lammetall 1,7, jfr kap. 2.3) (tabell 3).

Tabell 3. Anbefalt øvre dyretall for sau for beitearealet på Nesset.

Beiteareal	Dekar per sau ^a	Antall sau
Mindre godt beite (1)	24 daa/sau	7
Mindre godt beite+ (1+)	20 daa/sau	7
Godt beite- (2-)	17 daa/sau	79
Godt beite (2)	15 daa/sau	89
Godt beite+ (2+)	13 daa/sau	12
Meget godt beite (3)	11 daa/sau	2
Sum		196

^a Jfr. beregninger fra kap. 2.3

Det må bemerkes at øvre tilrådelige dyretall her er beregnet kun på grunnlag av beite i utmarka. I tillegg benytter besetningene på Nesset innmarka som beiteareal tidlig og sent i sesongen.

Generelt sett har planter størst næringsverdi som beite på forsommeren, med minkende verdi utover i sesongen. Det kan medføre reduksjon i tilvekst hos dyr som benytter samme avgrensa areal hele beiteperioden. Det er derfor et godt tiltak å ta i bruk innmarksarealene når beitekvaliteten på utmarksbeitet begynner å avta, slik det blir gjort på Nesset. Det kan være nyttig å fordele besetningen på beitearealene etter ønsket tilvekst. En kan for eksempel benytte det næringsrike innmarksbeitet til dyr som planlegges å sendes til slakt på høsten, samt dyr i dårligere hold. Voksensau med søyelam som planlegges påsatt kan godt fortsette å beite i utmarka lengre.

4 DISKUSJON

4.1 Generelle anbefalinger for å øke beitekapasiteten

Det mest effektive tiltaket for å forbedre beitekapasiteten i området er å hugge partier med tett skog. Man ser allerede at hogstfeltet som ble ryddet for 2-3 år siden har blitt et betydelig bedre beite enn før. Andelen av viktige beiteplanter som smyle og engkvein har økt og området har dermed blitt mer attraktive for sauene. Et litt mindre omfattende tiltak for beiteforbedring er å tynne deler av skogen som har tett tresjikt. Åpning av tresjiktet vil lette framkommeligheten for sauene, øke lysgjennomtrengningen ned til bakken og på den måten øke innslaget av gras og urter i feltsjiktet. Aktuelle områder for tynning av tette grantrepartier er anvist på figur 3. Passende avstand mellom trærne etter tynning er 2-4 meter. Forslaget har ikke tatt i betraktning mulige konflikter med skogsdriftinteressen i dette beiteområdet.

Ved tynning og hogst bør hogstavfallet/kvistene samles og fjernes slik at ikke tilgjengeligheten for sauene reduseres. Det er også viktig at sauene beiter arealene raskt etter ryddingen for å fremme gras- og urterik vegetasjon i feltsjiktet og for å forhindre oppvekst av kratt og høyvokste pionerplanter med lav beiteverdi som bringebær og geitrams. Dette fungerer optimalt i hogstflata.

Under beifaringen befant en stor del av sauene seg i "grustaket", og her var vegetasjonen svært nedbeita. For bøndene er det praktisk å ha en samleplass der en lett får oversikt over dyrene og kan gi tilleggsfôr. Det kan imidlertid vurderes å stenge sauene ute fra grustaket, slik at beitingen øker i andre områder, og en får utnyttet resten av beitet bedre. Det vil også være positivt for en eventuell snylteproblematikk. Alternativt kan utplassering av slikkesteiner evt. i kombinasjon med kraftfôrautomater motivere sauene til å oppsøke nye områder.

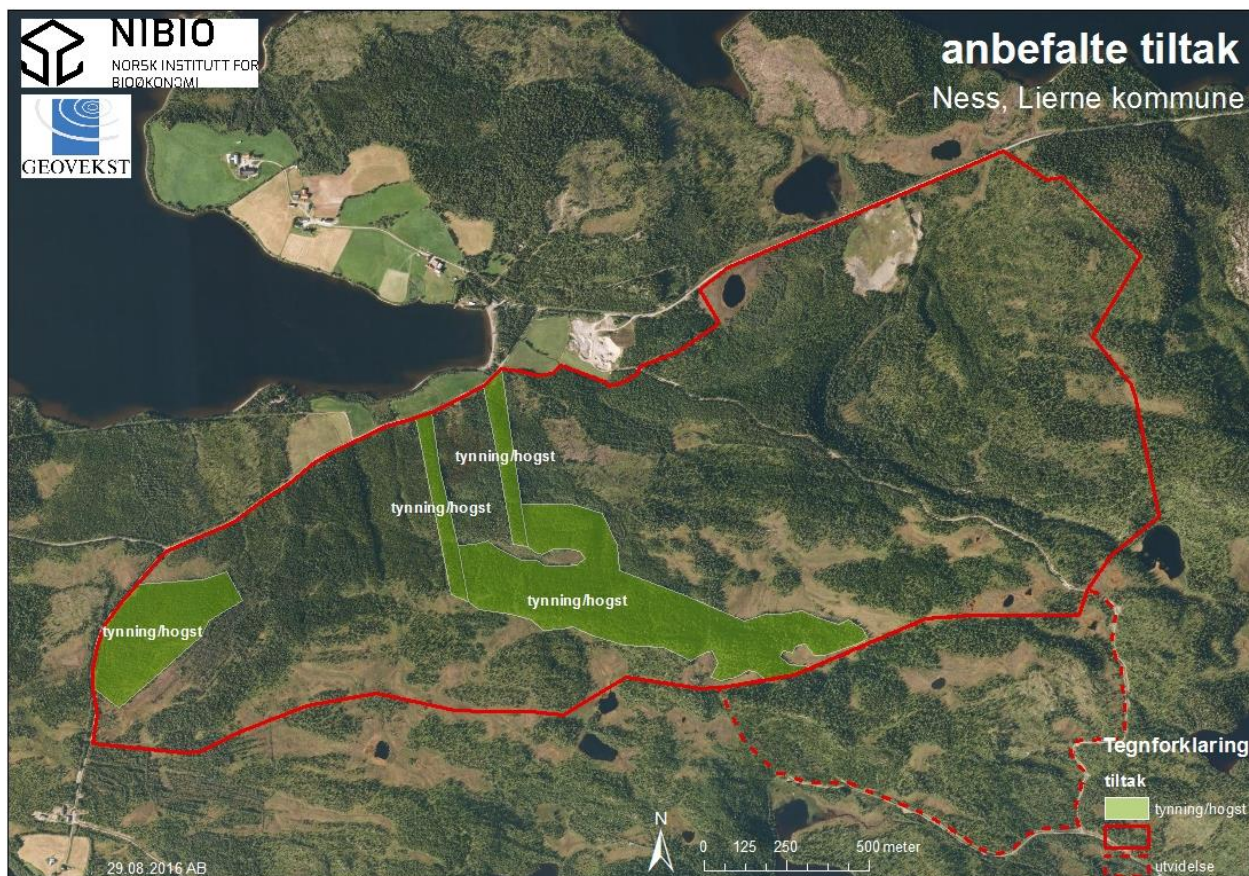
Gjennom en aktiv beitebruk, kan det være plass til flere dyr på utmarksbeitene i årene framover. Et høyt dyretall på forsommeren vil føre til god avbeiting på forsommeren og sikre at en får gjenvekst av beiteplanter. Arter som tåler å bli beitet flere ganger gjennom vekstsesongen kommer best ut. Dette er i hovedsak gras og halvgras som har vekstpunktet så nært bakken at det ikke blir skadet ved beiting. Planter som dyra ikke liker, eller er så lavtvoksende at de unngår å bli beitet, blir også favorisert. Områder som gjennom lengre tid har blitt beitet eller slått vil få grasrik, englignende vegetasjon.

Dersom en lar et høyt antall dyr beite i utmarka i for- og midtsommerperioden, bør dyretallet reduseres når planteveksten avtar fra sensommeren og utover. Dette for å sikre at de gjenværende dyra finner tilstrekkelig med beiteplanter. Dette krever aktive brukere som følger med planteveksten og avbeitingen i utmarka. Et annet godt tiltak er å ta i bruk innmarksarealer til beite på sensommeren når beiteverdien i utmarksarealet blir dårligere.

Gjennom skjøtsel og stell av utmarksbeitene vil det være mulig å øke beitekapasiteten betydelig. Fjerning av hogstavfall øker framkommeligheten i hogstfeltene og gir mulighet for en tettere dekning av gras i feltsjiktet. Ved tynning eller hogst av plantefeltene åpnes skogen opp så lysforholdene i undervegetasjonen bedres. Det bør utføres en kraftig tynning, og aller helst bør de fleste granplantene fjernes slik at en får oppslag av lauvtrær i stedet. I lauvskogen får vegetasjonen i feltsjiktet bedre vekstvilkår (mer lys, mindre forsuring av skogbunnen på grunn av barnålene)

sammenlignet med granskog. Avstanden mellom bjørketrærne bør være 3-4 meter. Dette vil føre til en endret vegetasjonssammensetning og det blir lettere framkommelig for sau. Ulike arter gras vil begynne å dominere arealene og beiteproduksjonen øker.

Et annet mulig tiltak for å bedre beitekapasiteten i det inngjerdete området er gjennom en utvidelse av beiteområdet i den sørøstlige delen (se figur 3). Foreslått arealutvidelse utgjør rundt 600 dekar og vil utgjøre en betydelig økning av beitekapasitet. En annen fordel er at en evt. ny gjerdetrasse her vil følge veien i området og er dermed enklere å holde oppsyn med.

Figur 3: Oversikt over aktuelle anbefalte tiltak for å bedre beitegrunnet i det inngjerdete utmarksbeitet på Nesset. Områder merket med grønt anbefales å tynne eller hugge. Området avgrenset med stiplet rød linje er forslag til utvidelse av beiteområdet.

LITTERATURREFERANSER

Aune, S. & Bär, A. 2009. Kartlegging av beitekapasitet på inngjerdet sauebeite i Indre Namdal. Bioforsk rapport.

Larson, J.Y. & Rekdal, Y. 1997. Veiledning i vegetasjonskartlegging M 1:50.000. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. Ås.

Larson, J.Y. & Rekdal, Y. 2000. Husdyrbeite i barskog. Vegetasjonstyper og beiteverdi. NIJOS rapport 9/2000. Ås, 38 sider.

Rekdal, Y. 1998. Utmarksbeite. Kartlegging av vegetasjon og vurdering av beiteverdi. Forelesningsnotat. 17 sider.

Rekdal, Y. 2001. Husdyrbeite i fjellet. Vegetasjonstyper og beiteverdi. NIJOS rapport 7/2001. Ås, 49 sider.

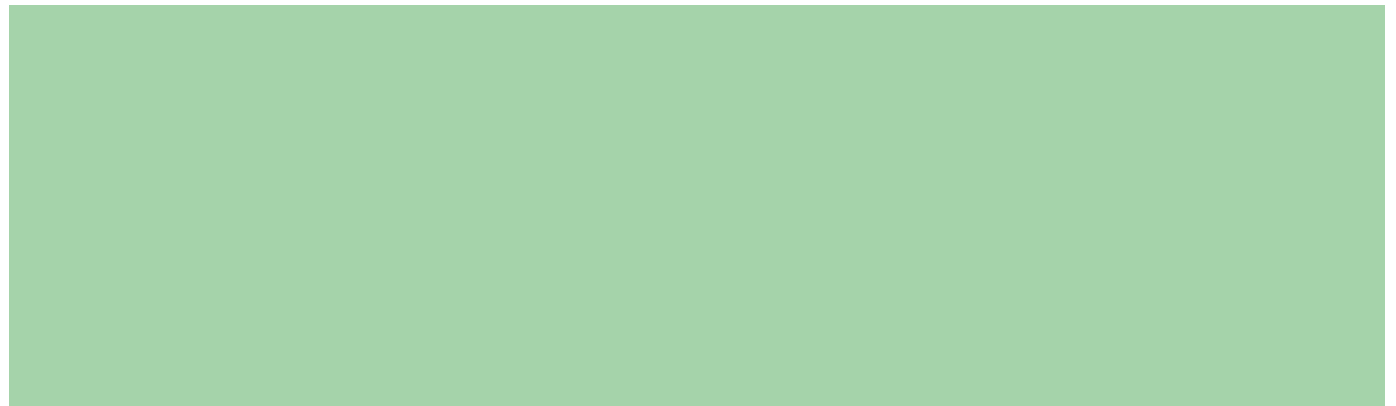
Tveitnes, A. 1949. Norske fjellbeite. Bind II. Det Kgl. Selsk. For Norges vel. Oslo. 167 sider.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.

Forsidefoto: Annette Bär